

АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ЯК ФІНАНСОВИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ВАЛОВИМ ПРИБУТКОМ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: Г.В. Сілакова

В.А. Кральковська

Національний університет харчових технологій

З метою здійснення ефективного управління прибутком підприємству доцільно сформувати певну модель, тобто стратегію, якою має керуватися фінансовий відділ при обранні напрямку здійснення тих чи інших заходів в умовах зміни середовища. Під моделлю функціонування управління прибутком підприємства [6, С. 88] доцільно розуміти сукупність взаємопов'язаних функціонально-організаційних блоків, спрямованих на вирішення конкретних завдань, а також сукупність фінансово-математичних методів, які формують методологічну основу узгодження окремих блоків моделі.

Підприємство, яке бажає успішно функціонувати, тобто отримувати прибуток, повинне враховувати всі фактори, що формують результативність його роботи. Тому, до основних факторів, що впливають на формування прибутку, перш за все, відносять ціну реалізації продукції, собівартість виробництва та кількість реалізованої продукції.

Ціна реалізації формується під впливом ринкового попиту та маркетингової політики підприємства та не залежить від бажань виробника продукції. Фактори собівартості та кількості виробленої продукції знаходяться під впливом виробника і можуть бути змодельовані та спрогнозовані. Тому, підприємству з метою визначення умов, за яких воно буде одержувати прибуток, необхідно розраховувати критичний обсяг виробництва продукції.

Підприємство вважається беззбитковим за умови, якщо виготовляється така кількість продукції, що забезпечує йому рівність між витратами та виручкою від її виготовлення та реалізації. В такому випадку прибуток відсутній, а, отже, і рентабельність рівна нулю.

Савицька Г. В. [4, с. 336] під беззбитковістю розуміє таке ведення бізнесу, що не приносить ані прибутку, ані збитків. Це результат діяльності

підприємства, фізичної чи юридичної особи, при якому доходи перевищують витрати або дорівнюють один одному.

Беззбитковість є потужним інструментом оперативного і стратегічного планування та управління на підприємстві. Він є однією з важливих складових оцінки прибуткової діяльності підприємства.

Відслідковувати залежність фінансових результатів діяльності підприємства від витрат і обсягів виробництва можна за допомогою аналізу точки беззбитковості.

Точка беззбитковості (Break-even Sales) — характеризує обсяг реалізації, при якому доходи підприємства дорівнюють його витратам, а прибуток, як і збиток, дорівнює нулю [2, с. 113].

У класичних моделях беззбитковості, які називаються також аналізом «витрати-обсяг-прибуток», «аналіз критичної точки» або «маржинальний аналіз», будується залежність між обсягом виробництва (продажів), отриманим доходом і понесеними витратами, тобто аргументом у цій моделі є кількість виробленого і проданого продукту, а функцією — грошові кошти з відповідним змістом. Тому термін «беззбитковість» і відображає факт того, що функція вимірюється в грошових коштах [5, С. 33].

Вихідним у визначенні точки беззбитковості є дослідження структури витрат та виділення серед них постійних і змінних. Це важлива ділянка роботи, оскільки при неточному визначенні величини постійних чи змінних витрат можна одержати невірний результат [1, С. 133]. Виробничі потужності і рівень їх використання зазвичай не враховуються, а лише передбачається, що їх достатньо.

Друрі К. [3, с. 154] пропонує два підходи до визначення точки беззбитковості: економічний та бухгалтерський. Економічний підхід є більш точним, оскільки враховує поведінку витрат у довгостроковому періоді: постійне зростання витрат на початку освоєння виробництва, певна стабілізація змінних витрат в період масового випуску продукції та подальше зростання витрат, зумовлених зношеністю виробничих потужностей підприємства.

Аналогічні зміни відбуваються і з виручкою від реалізації продукції. Перетин цих кривих у першій точці і визначає беззбитковість, у другій точці – точку збитків.

У бухгалтерській моделі виходять із того, що змінні витрати і ціна реалізації одиниці продукції залишаються незмінними. Внаслідок цього залежність між загальними надходженнями і загальними витратами від зміни обсягу має лінійний характер, тобто беззбитковість існує в одній точці.

Таким чином, з метою визначення точки беззбитковості, використовують два способи: графічний, тобто побудова графіку критичного обсягу реалізації продукції та математичний, тобто визначення критичного обсягу реалізації продукції за допомогою формули.

Важливим припущенням при визначенні точки беззбитковості є те, що ціни і витрати заздалегідь є відомими та незмінними. На практиці таке трапляється досить рідко. Тому, у процесі прийняття рішень слід усвідомити невизначену природу майбутніх цін, витрат та обсягів продажу й оцінювати такий показник, як запас міцності.

Запас міцності показує величину, на яку фактичний або запланований обсяг реалізації перевищує поріг рентабельності. Запас міцності визначається як різниця між запланованим і беззбитковим обсягом реалізації товарів, робіт, послуг. Він визначається тому, що обсяг реалізації продукції понад критичний рівень забезпечує одержання прибутку, який є основним внутрішнім джерелом фінансової стабільності підприємства.

Отже, ефективність діяльності підприємства тісно пов'язана із сукупністю факторів, які виникають у системі господарювання, і впливають на рівень прибутковості підприємства. Значну роль у прийнятті управлінських рішень на підприємстві відіграє розрахунок рівня беззбитковості. Саме аналіз рівня беззбитковості дає змогу керівникам підприємства аналізувати необхідні обсяги виробництва для досягнення необхідного рівня прибутковості та рентабельності.

Література:

1. Андрійчук, Р. В. Методичні підходи до аналізу рентабельності та беззбитковості виробництва продукції й оптимізації її асортименту / Р. В. Андрійчук // Економіка АПК. – 2007. – № 5. – С. 133-140.
2. Базілінська, О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базілінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
3. Друри, К. Управленческий и производственный учет. Вводный курс : [учеб. для студентов вузов] / К. Друри. – [5-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Юнити-дана, 2005. — 735 с.
4. Савицкая, Г. В. Экономический анализ : [учеб.] / Г. В. Савицкая. – [13-е изд., испр.]. – М. : Новое знание, 2007. – 679 с.
5. Чепоров, В. В. Фінансові ризики в моделі ресурсного забезпечення попиту та пропозиції у вищих навчальних закладах: емпіричний аспект / В. В. Чепоров, Г.Є. Чепорова / Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. - № 1. – С. 33-43.
6. Юрчишена, Л. В. Моделювання прибутку на підприємстві / Л. В. Юрчишена // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 3. – С. 88–93.